

Azərbaycan
Tibb Universiteti

QIZDIRMA

PATOLOJİ FİZIOLOGİYA KAFEDRASI – 2018

Mühazirənin planı:

- Qızdırmanın etiologiyası və patogenezi;
- Qızdırmanın növləri;
- Qızdırma zamanı maddələr mübadiləsinin və orqanizmin funksiyasının dəyişməsi;
- Qızdırmanın filogenezdə və ontogenezdə inkişafı;
- Qızdırmayabənzər vəziyyətlər;
- Qızdırmanın orqanizm üçün əhəmiyyəti.

Piroterapiya. Qızdırmanın korreksiyasının ümumi prinsipləri.

Qızdırma tipik patoloji proses olub, ali homoyoterm orqanizmlərin müxtəlif amillərin təsirinə qarşı daxili mühit temperaturunun yüksəlməsi ilə cavab verdiyi mühafizə-uyğunlaşma reaksiyasıdır.

Pirogen amillər

Ekzogen (birincili)

- Bakteriya divarının lipopolisaxaridləri, viruslar, göbələklər, sintetik pirogenlər

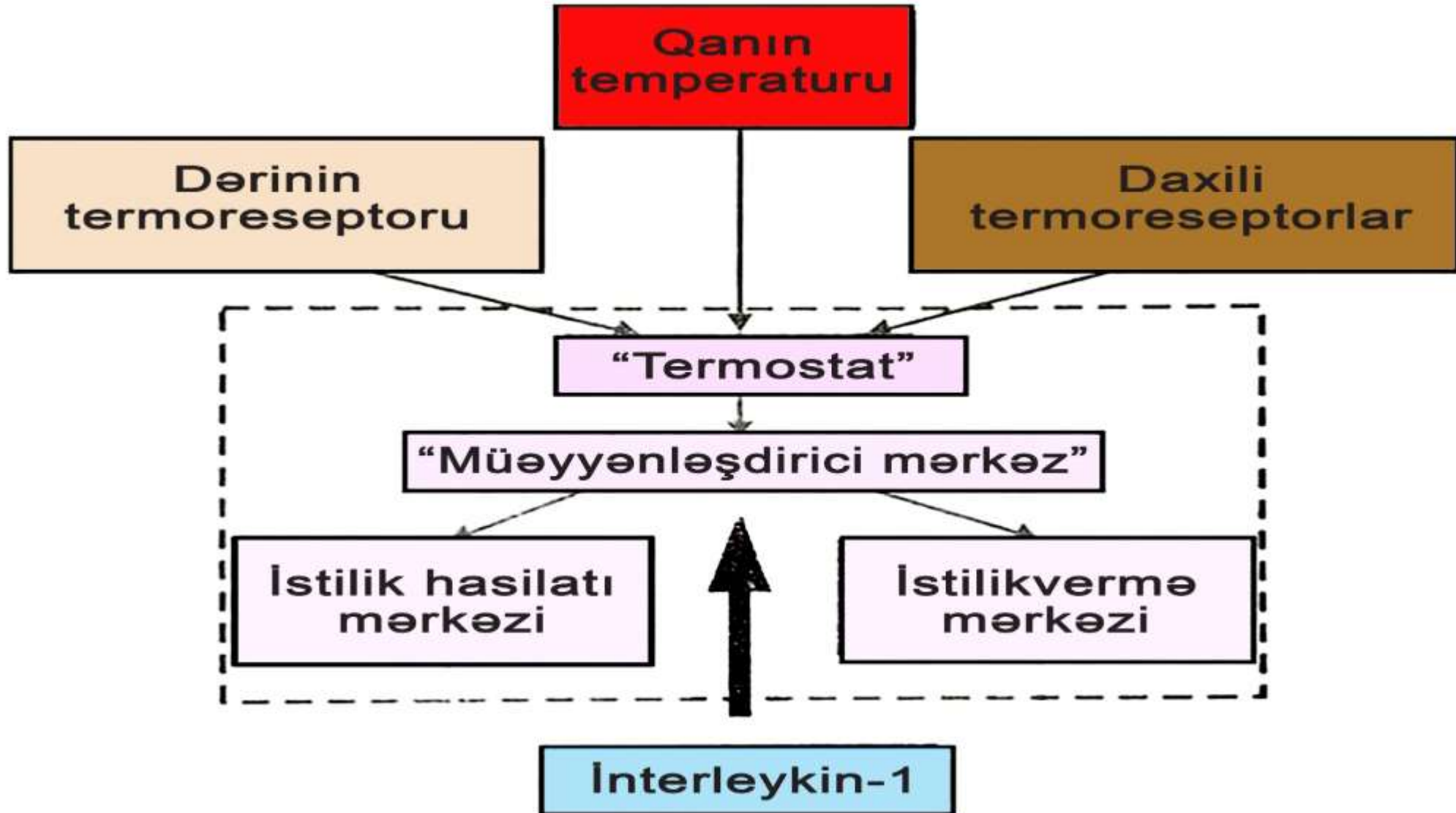
Endogen (ikincili)

- IL-1, IL-6, IL-8, TNF- α , IFN- γ .
Mənbəyi: qranulositlər, aqranulositlər və s.

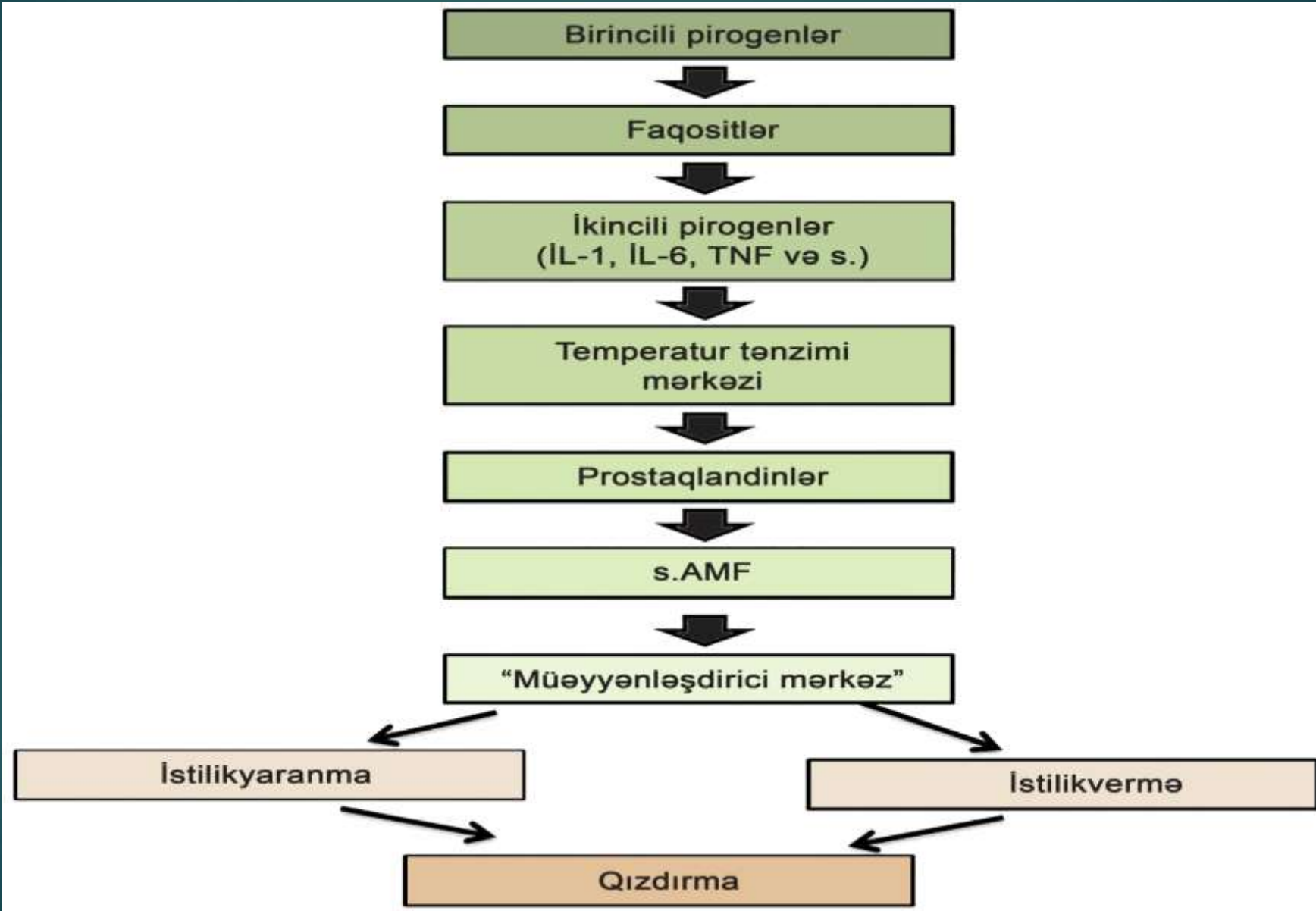
Qızdırmanın mərhələləri

- ▶ *temperaturun yüksəlməsi (st. incrementi);*
- ▶ *temperaturun yüksək səviyyədə qalması (st. fastigi);*
- ▶ *temperaturun enməsi (st. decrementi).*

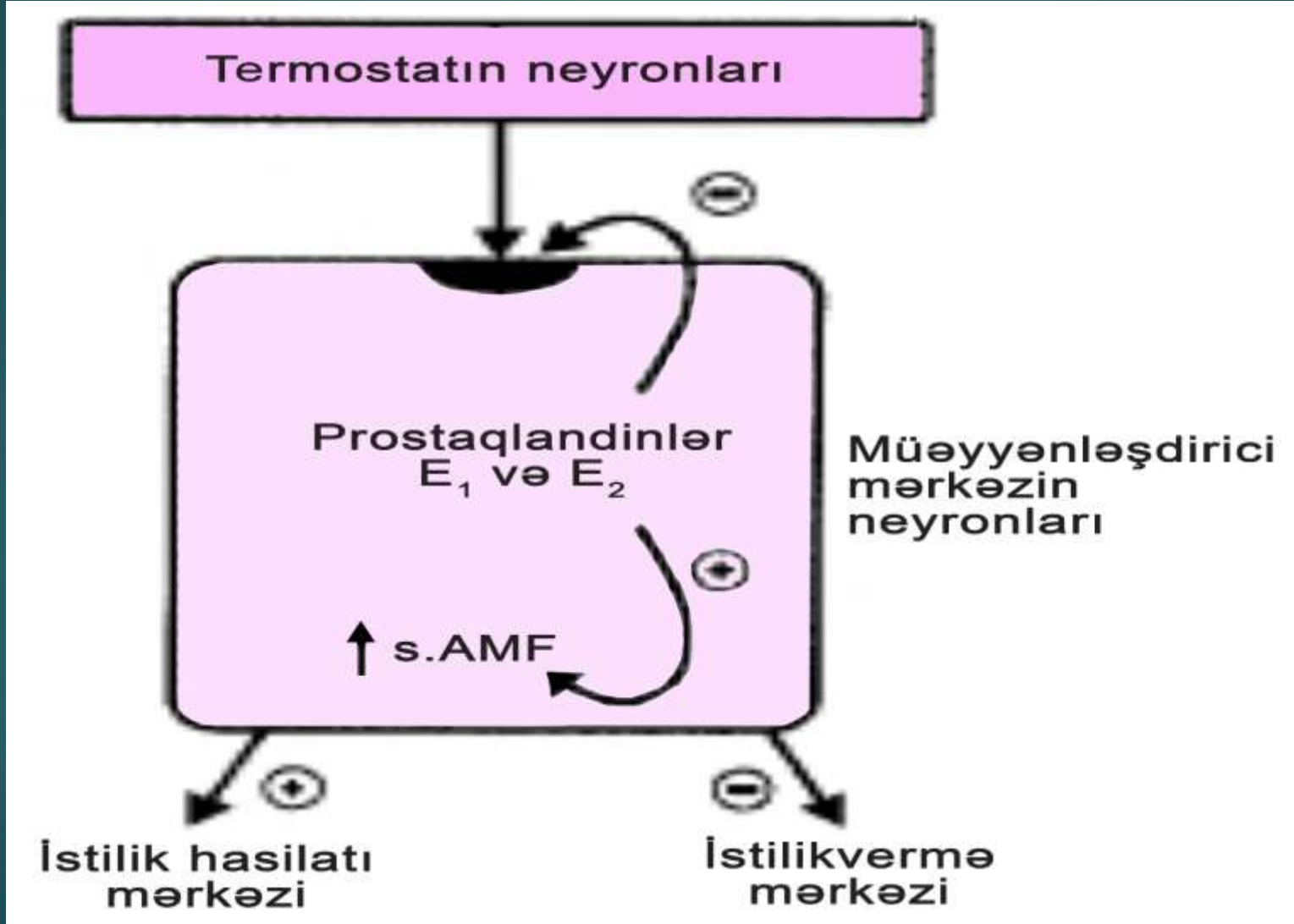
Termorequlyasiyanın mexanizmi

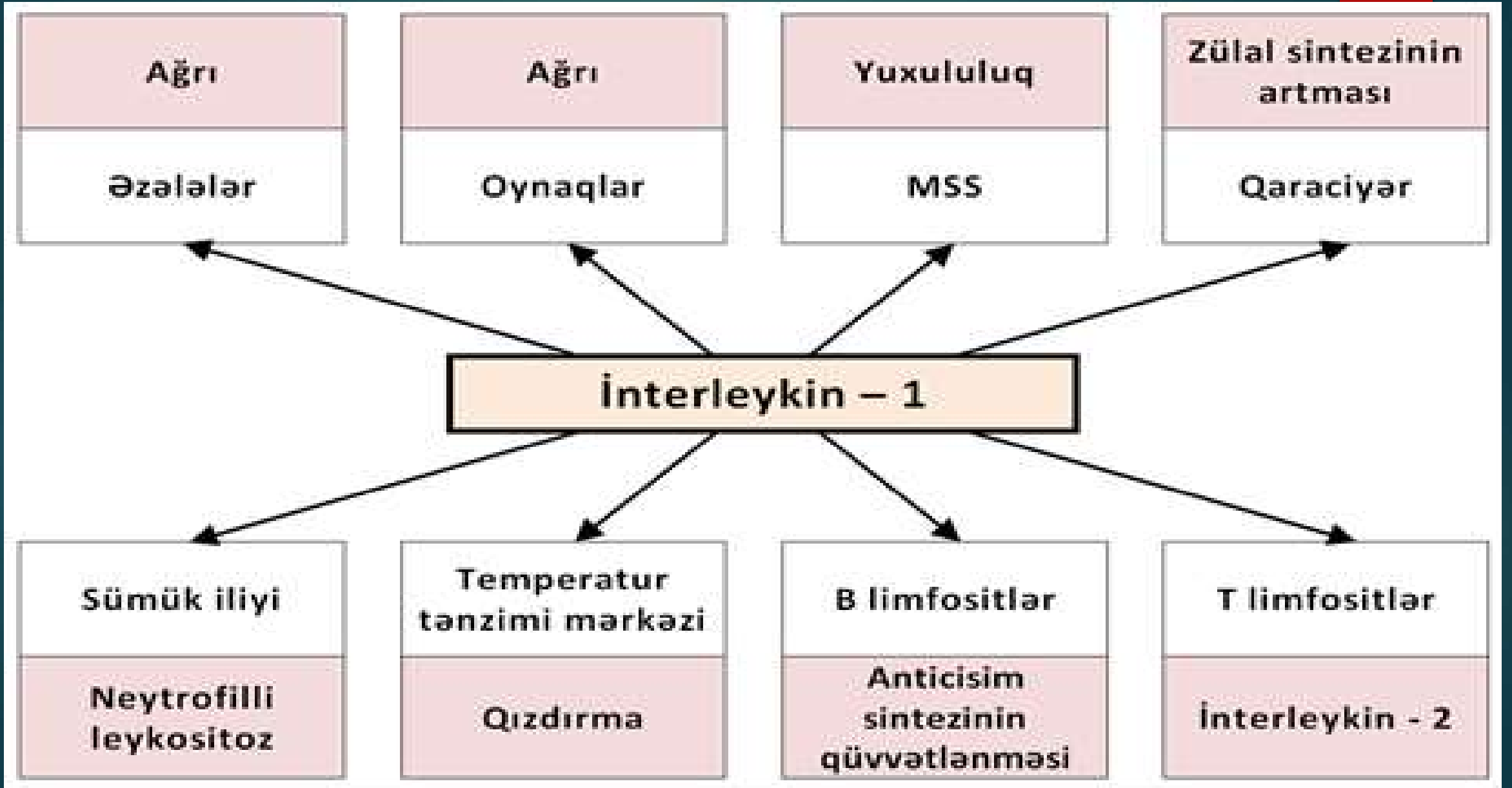
Qızdırmanın patogenezi

Qızdırmanın patogenezinə prostaqlandinlərin rolu

İnterleykin-1-in təsir effektləri

Qızdırmanın növləri

- **Etiologiyasına görə:** *infeksion və qeyri-infeksion;*
- **Bədən temperaturunun yüksəlmə dərəcəsinə görə:** *zəif və ya subfebril qızdırma (37-38°C); mülayim və ya febril qızdırma (38-39°C); yüksək və ya piretik qızdırma (39-41°C); çox yüksək və ya hiperpiretik qızdırma (41°C və daha yüksək);*
- **Davam etmə müddətinə görə:** *kəskin, yarım-kəskin və xronik;*
- **Temperatur əyrilərinin tiplərinə görə:** *daimi, zəiflədici, fasiləli, üzücü, atipik, təhrif olunmuş, qeyri-müntəzəm, qayıdan, dalğavari.*

Temperatur əyriləri

Temperatur əyriləri																Qızdırmanın tipi	Temperaturun gün ərzində təərəddüdləri	Rast gelindiği xəstəliklər	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16				
40	a	s	a	s	a	s	a	s	a	s	a	s	a	s	a	s	Daimi (f.continua)	1° dərəcədən artıq olmur	Qarın və səpgili yatalaq, krupoz pnevmoniya
39																	Zəiflədici (f.remittens)	1-2°	Qarın yatalağı, kataral pnevmoniya, vərəm
38																	Fasiləli (f.intermittens)	Qızdırma tutmaları qızdırmasız dövrlərlə əvəz olunur	Vərəm, qaraciyer xəstəlikləri, septik vəziyyətlər, malyariya
37																	Üzücü (f.hectica)	3-5°	Sepsis
36																	Təhrif olunmuş (f.inversus)	Səhər t°-un yüksəlməsi, axşam enməsi	Septik proseslər, vərəm
35																	Atipik (f.athypica)	Qeyri-müntəzəm təərəddüd	Sepsis
40																	Qayıdan (f.recurreans)	Bir neçə gün davam edən qızdırma tutmaları qızdırmasız dövrlərlə əvəz olunur	Qayıdan yatalaq
39																			
38																			
37																			
36																			
35																			

Qızdırma zamanı funksional və biokimyəvi göstəricilər

Göstəricilər	I mərhələ	II mərhələ	III mərhələ
Nəbz	↑	↑	Norma
Arterial təzyiq	↑	↓ və ya norma	↓ ya norma
Tənəffüsün tezliyi	↓	↑	↑
Sutkalıq diurez	↑	↓	↑ -litik enmə ↓- kritik enmə
Turşu-qələvi müvazinəti	Normal	Qazlı alkaloz və ya metabolik asidoz	Normal
Hiperketonemiya	Zəif	Nəzərə çarpan	Olmur
İstiliyin əmələ gəlməsi	↑	↑	↑
İstilikvermə	↓	↑	↑

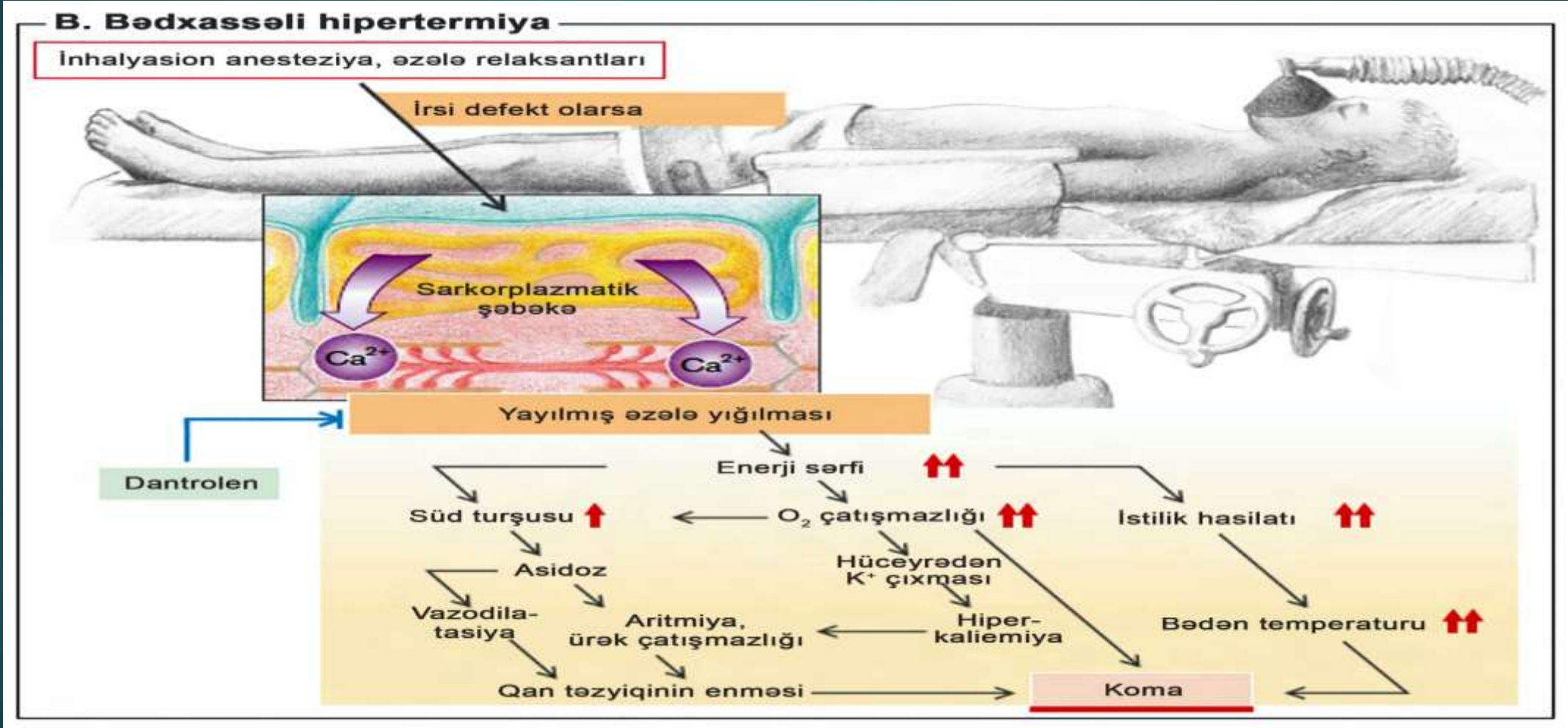
Qızdırmanın hipotermiyadan fərqi

Qızdırma	Hipotermiya
Pirogenlərin təsiri ilə əlaqədardır	Pirogenlər rol oynamır
Ətraf mühitin temperaturundan asılı deyil	Ətraf mühitin temperaturundan birbaşa asılıdır
İstilik tənzimi mexanizmlərində dəyişiklik baş verir, lakin orqanizm bu proseslərə nəzarətini itirmir	İstilik tənzimi tamamilə pozulur
Zədələyici amillərə qarşı universal, stereotip cavab reaksiyası olub, orqanizmin mühafizəsinə xidmət edir	Orqanizmin mühafizə olunmasına xidmət etmir
Antipiretik dərmanlar effekt verir	Antipiretik dərmanlar effekt vermir

Qızdırmayabənzər vəziyyətlər

- ▶ *Fizioloji (emosional və fiziki gərginlik zamanı)*
- ▶ *Neyrogen (histeriya, psixi pozulmalar zamanı)*
- ▶ *Dərman mənşəli (kofein, adrenalin, efedrin, novokainamid və s.)*
- ▶ *Endokrin mənşəli (tirotoksikoz, feoxromositoma və s.)*

Bədxassəli hipertermiyanın inkişaf mexanizmi

Qızdırmanın bioloji əhəmiyyəti

- ▶ *İmmun cavab güclənir*
- ▶ *Faqositar hüceyrələrin funksiyası fəallaşır*
- ▶ *Virusların reproduksiyasını zəiflədən fermentlər fəallaşır*
- ▶ *Bakteriostatik təsir*
- ▶ *Qaraciyərin baryer və antitoksik funksiyası artır*
- ▶ *Xəstəlik üçün həyəcan signalıdır*

PIROTERAPIYA

- ▶ *Piroterapiya* – süni pirogenlərin köməyi ilə qızdırma yaradılması üsuludur, bir sıra xəstəliklərin müalicəsində (neyrosifilis, poliomyelit, dəri xəstəlikləri və s.) tətbiq olunur.

Yaşdan asılı olaraq qızdırmanın ağırlaşmaları

1. Erkən yaş dövründə (6-12 ay) qızdırma febril qıcolmalara səbəb ola bilər.
2. Yaşlı insanlarda temperaturun kritik enməsi kollapsın inkişafına səbəb ola bilər.

**DİQQƏTİNİZƏ GÖRƏ TƏŞƏKKÜR
EDİRƏM !**